



FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMĦALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM, it-Tnejn 5 ta' Ottubru, 2015

Kawża Numru 4

Ċitazz. Nru. 510/04JRM

Desmond Stanley **STEWART**

VS

Therese **MANGION GALEA**

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fit-13 ta' Lulju, 2004, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissrin, l-attur talab li l-Qorti (i) tiddikjara u tiddetermina l-konsistenza tal-assi, li illum jinstabu f'idejn l-imħarrka, li huwa ħallas għalihom minn butu biex ittejjeb l-appartament numru wieħed (1), "*Bordeaux Apartments Block A*", Triq Katerina Vitale, fix-Xemxija, limiti ta' San Pawl il-Baħar, mixtri fuq isem l-imħarrka imma li kien maħsub li jkun id-dar fejn hu u l-istess imħarrka kellhom jgħixu flimkien tul ir-relazzjoni li kellhom bejniethom, u kif ukoll l-assi li ntefqu minnu fix-xiri tal-karozza tal-għamla *Renault Clio* registrata EBH – 523 li kienet registrata wkoll f'isem l-imħarrka; (ii) tillikwida l-assi li l-partijiet iżommu flimkien u l-assi li jspettaw lilu, meta jitqies il-ħlas li huwa wettaq

biex inxtara l-imsemmi appartement u biex inxtrat l-imsemmija karozza; (iii) taqsam u tassenja l-assi hekk likwidati f'ishma skond is-sehem rispettiv dovut lill-partijiet, jekk meħtieġ billi l-imħarrka tħallsu s-somma hekk likwidata dwar is-sehem spettanti lilu; u (iv) jekk meħtieġ, taħtar nutar pubbliku u tiffissa jum, ħin u post għall-pubblikazzjoni tal-kuntratt relattiv u kuraturi biex jidhru fuq l-imsemmi att f'isem min jonqos li jidher għall-pubblikazzjoni. Talab ukoll l-ispejjeż;

Rat id-degriet tagħha tat-2 ta' Awwissu, 2004, li bih tat direttivi lill-attur dwar it-tressiq tal-provi min-naħa tiegħu;

Rat id-degriet tagħha tat-13 ta' Ottubru, 2004¹, wara rikors imressaq mill-attur dakinhar, li bih awtorizzatu li jagħti x-xhieda tiegħu b'affidavit fl-ilsien ingliż u tawlitlu ż-żmien mogħti lilu biex jagħmel dan;

Rat iż-żewġ Noti mressqa mill-attur fl-20 ta' Ottubru, 2004², li magħhom kien hemm mehmuża x-xhieda b'affidavit tiegħu u fl-oħra lista tax-xhieda u provi dokumentali marbuta mal-każ tiegħu;

Rat id-degriet tagħha tal-15 ta' Novembru, 2004³ li bih ordnat in-notifika tal-atti lill-imħarrka u tatha direttivi dwar it-tressiq tal-provi min-naħa tagħha;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa fil-21 ta' Marzu, 2005, li biha l-imħarrka laqgħet għat-talbiet tal-attur billi, filwaqt li stqarret li l-attur kien tassew daħal fin-nefqa ta' wħud mill-ispejjeż li jsemmi (imma mhux kollha), qalet li kien hemm ftehim bejn il-partijiet li lill-attur kellha tintraddlu biss lura s-somma ta' sbatax-il elf Lira Maltin (Lm 17,000), minnu maħruġa għax-xiri tal-appartement, filwaqt li l-bqija tan-nefqiet jew gawdihom l-istess attur jew kienu jikkostitwixxu donazzjonijiet gratuwiti għall-finijiet tal-artikolu 1738 tal-Kodiċi Ċivili u/jew ħlas b'kumpens għall-finijiet tal-artikolu 1739 tal-istess Kodiċi fid-dawl ta' nefqiet magħmula u serviġi mogħtijin lilu jew għall-benefiċċju tiegħu mill-eċċipjenti. Hija żiedet tgħid li kemm hu hekk, kienet iffirmit kitba ta' kostituzzjoni ta' debitu mal-attur għas-somma ta' sbatax-il elf Lira Maltin u ikkostitwiet ipoteka speċjali favurih fuq l-istess appartement, u meta ntemmet ir-relazzjoni ta' bejniethom, ħallset lura d-dejn li kellha miegħu għas-saldu. Żiedet tilqa' wkoll billi qalet li r-rimedju li l-attur qiegħed jitlob fil-kawża tiegħu ma huwiex wieħed tajjeb, għaliex jekk tabilhaqq juri li n-nefqiet li huwa għamel ma kenux donazzjonijiet, l-aktar li seta' jagħmel hu li jitlob

¹ Paġ. 24 tal-proċess

² Paġ. 25 sa 76 tal-proċess

³ Paġ. 77 – 8 tal-proċess

ir-radd lura tal-ħwejjeġ li ħallas għalihom, il-qasma tal-ħwejjeġ mixtrija bejniethom jew il-valur tal-benefikat minnu allegat, u mhux li jintradd lura l-prezz li kien nefaġ biex xtrahom jew biex ikkummissjonahom;

Rat il-Kontro-talba mressqa mill-imħarrka fil-21 ta' Marzu, 2005, li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra, hija talbet li l-Qorti (a) issib li hija daħlet fi spejjeż u ħarġet flejjes għall-benefiċċju tal-attur rikonvenut u li wettqet miegħu servigi li tagħhom jistħoqqilha l-kumpens; (b) issib li l-attur kien taħha diversi "donazzjonijiet rimuneratorji" maħsuba biex jikkumpensawha għal kolliox jew f'biċċa għas-servigi li hija kienet tagħtih, u biex tillikwida l-ammont ta' dawn id-donazzjonijiet; u (ċ) biex tikkundanna lill-istess attur rikonvenut iħallasha kull eċċess mill-ammont dikjarat u likwidat fit-tieni talba li ma kienx diġa' mħallas jew kumpensat minnu fl-għotjiet li kien għamlilha. Talbet l-ispejjeż u l-imgħaxijiet legali, filwaqt li żammet sħiħ il-jedd tagħha għal kull azzjoni oħra skond il-liġi;

Rat id-degriet tagħha tat-18 ta' Ottubru, 2005⁴, li bih tat direttivi lill-imħarrka dwar it-tressiq tal-provi min-naħa tagħha dwar il-pretensjonijiet rikonvenzjonali tagħha;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa fis-17 ta' Ottubru, 2005, li biha l-attur rikonvenut laqa' għall-Kontro-talba billi qal li l-istess talbiet rikonvenzjonali mhumieħ mistħoqqa fil-fatt u lanqas fid-dritt u l-Qorti jmissha twarrabhom. Laqa' wkoll billi qal li l-kontro-talba ma tiswiex għaliex ma jissemmiex l-ammont tan-nefġiet u tas-servigi li l-imħarrka rikonvenjenti tgħid li għamlet, u dan minbarra l-fatt li dak li qiegħed jitleb hu jirrappreżenta nefġiet li huwa għamel biex inkisbu l-affarijiet u mhux ir-radd lura ta' donazzjonijiet lil hinn mis-Lm 17,000 li hu kien ħareġ biex inxtara l-appartament u li dwarhom kienet saret l-ipoteka. Wara li fisser il-ħsieb tiegħu u tal-imħarrka li jgħixu flimkien "b'ekonomija waħda" u jaqsmu ħajjithom flimkien, seħaq li hu kien b'saħħtu u ma kien jeħtieġ li jsiru miegħu l-ebda servigi u kien hu li ekonomikament żamm lill-imħarrka u mhux bil-kontra. Ċaħad li l-imħarrka rikonvenjenti tassew daħlet f'infieq jew tat servigi fis-somma qawwija li hija ssemmi fil-mandat kawtelatorju tagħha u jgħid li kien biss meta laqgħet in-notifika tal-atti tal-kawża mibdija minnu li ħolqot il-pretensjoni tal-kumpens għas-servigi u biex ikollha raġuni toħroġ il-mandat imsemmi bi tpattija. Għalhekk jgħid li l-kontro-talba hija wkoll intempestiva u maħsuba biss biex iddejqu. Temm jgħid li kemm meta nxtara l-appartament, kif ukoll meta nxtraw l-affarijiet li kellhom jgħammruh u l-karozza li nxtat fuq isem l-imħarrka, dan kollu sar bil-fehma li jitgawdew minnhom flimkien sa mewthom, kif

⁴ Paġġ. 87 – 8 tal-proċess

jixhed testament li l-istess imħarrka għamlet dakinhar li kienet iskritta l-ipoteka fuq l-appartament: jgħid li huma kellhom bejniethom, u sakemm ir-relazzjoni ma tgħarrqitx, “komunjoni familjari taċita”;

Rat id-degriet tagħha tal-10 ta' Mejju, 2006⁵, li bih qiegħdet il-kawża fuq il-Lista ta' Kawżi Qabel is-Smigħ (*pre trial*) u ħatret lill-Avukat Maria Dolores Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju biex tmexxi dik il-fażi tal-kawża;

Rat il-verbali tas-seduti miżmuma mill-imsemmija Assistent Ġudizzjarju u l-provi, magħduda dawk dokumentali, imressqa quddiemha mill-partijiet;

Rat id-degriet tagħha tas-6 ta' Frar, 2008⁶, li bih qiegħdet il-kawża fuq il-lista tal-kawżi għas-smigħ wara li għalaq l-istadju ta' qabel is-seduta;

Rat id-degriet tagħha tat-3 ta' April, 2008⁷, li bih u fuq talba tal-avukati tal-partijiet, tathom żmien biex iressqu s-sottomissjonijiet tagħhom bil-miktub;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-attur fl-4 ta' Ġunju, 2008⁸;

Rat in-Nota mressqa mill-imħarrka fil-15 ta' Diċembru, 2008⁹, li biha u wara li hija kienet talbet u ingħatat aktar żmien biex tressaq in-Nota ta' Sottomissjonijiet tagħha bi twegiba għal dik imressqa mill-attur, iddikjarat li kienet qiegħda tirrinunzja għall-imsemmija Nota responsiva u talbet smigħ wieħed biex l-avukat tagħha jkun jista' jittratta l-kawża bil-fomm fil-Qorti bil-miftuħ;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degrieti li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza;

⁵ Paġ. 151 tal-proċess

⁶ Paġ. 565 – 7 tal-proċess

⁷ Paġ. 568 tal-proċess

⁸ Paġ. 570 – 2 tal-proċess

⁹ Paġ. 578 tal-proċess

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għal ħlas lura ta' flus minfuqa fl-interess tal-persuna mħarrka, u għal-likwidazzjoni u l-qasma tal-benefikati u titjib li sar mill-attur tul iż-żmien li hu u l-persuna mħarrka kienu damu f'relazzjoni flimkien. Il-partijiet kienu għamli xi żmien f'relazzjoni bejniethom, iħalltu u jaqsmu kollox, u għaliex inqala' l-għawġ bejniethom, l-imsemmija relazzjoni ntemmet. Billi l-attur kellu jħalli d-dar li fiha kienu joqogħdu, qiegħed issa jitlob li l-imħarrka troddlu lura kull nefqa li ħareġ fl-interessi tagħha biex tejjeb jew għammar l-appartament li fih kienu jgħixu u kif ukoll il-kumpens għall-vettura mixtrija minnu fuq isimha. Talab li ssir ukoll il-likwidazzjoni tal-imsemmija nefqiet komuni u l-ħlas lilu tas-sehem li ħareġ minnhom;

Illi għal din l-azzjoni, l-imħarrka laqgħet billi filwaqt li stqarret li l-attur kien tassew daħal fin-nefqa ta' wħud mill-ispejjeż li jsemmi (imma mhux kollha), qalet li kien hemm ftehim bejn il-partijiet li lill-attur kellha tintraddlu biss lura s-somma ta' sbatax-il elf Lira Maltin (Lm 17,000), minnu maħruġa għax-xiri tal-appartament, filwaqt li l-bqija tan-nefqiet jew gawdihom l-istess attur jew kienu jikkostitwixxu donazzjonijiet gratuwiti għall-finijiet tal-artikolu 1738 tal-Kodiċi Ċivili u/jew ħlas b'kumpens għall-finijiet tal-artikolu 1739 tal-istess Kodiċi fid-dawl ta' nefqiet magħmula u servigi mogħtijin lilu jew għall-benefiċċju tiegħu mill-eċċipjenti. Hija żiedet tgħid li kemm hu hekk, kienet iffirmit kitba ta' kostituzzjoni ta' debitu mal-attur għas-somma ta' sbatax-il elf Lira Maltin u ikkostitwiet ipoteka speċjali favurih fuq l-istess appartament, u meta ntemmet ir-relazzjoni ta' bejniethom, ħallset lura d-dejn li kellha miegħu għas-saldu. Żiedet tilqa' wkoll billi qalet li r-rimedju li l-attur qiegħed jitlob fil-kawża tiegħu ma huwiex wieħed tajjeb, għaliex jekk tabilhaqq juri li n-nefqiet li huwa għamel ma kenux donazzjonijiet, l-aktar li seta' jagħmel hu li jitlob ir-radd lura tal-ħwejjeġ li ħallas għalihom, il-qasma tal-ħwejjeġ mixtrija bejniethom jew il-valur tal-benefikat minnu allegat, u mhux li jintradd lura l-prezz li kien nefaq biex xtrahom jew biex ikkummissjonahom;

Illi, minbarra dan, hija ressqet ukoll azzjoni rikonvenzjonali kontra l-attur rikonvenut li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra talbet li din il-Qorti ssib li hija daħlet fi spejjeż u ħarġet flejjes għall-benefiċċju tal-attur rikonvenut u li wettqet miegħu servigi li tagħhom jistħoqqilha l-kumpens; li l-attur kien taha diversi "donazzjonijiet rimuneratorji" maħsuba biex jikkumpensawha għal kollox jew f'biċċa għas-servigi li hija kienet tagħtih, u biex tillikwida l-ammont ta' dawn id-donazzjonijiet; u biex tikkundanna lill-istess attur rikonvenut iħallasha kull eċċess mill-ammont dikjarat u

likwidat fit-tieni talba li ma kienx diġa' mħallas jew kumpensat minnu fl-għotjiet li kien għamilha;

Illi, min-naħa tiegħu, l-attur rikonvenut laqa' għall-pretensjonijiet tal-kontro-talba billi qal li l-istess talbiet rikonvenzjonali mhumix mistħoqqa fil-fatt u lanqas fid-dritt u l-Qorti jmissha twarrabhom. Laqa' wkoll billi qal li l-kontro-talba ma tiswiex għaliex ma jissemmiex l-ammont tan-nefquet u tas-serviġi li l-imħarrka rikonvenjenti tgħid li għamlet, u dan minbarra l-fatt li dak li qiegħed jitlob hu jirrappreżenta nefquet li huwa għamel biex inkisbu l-affarijiet u mhux ir-radd lura ta' donazzjonijiet lil hinn mis-Lm 17,000 li hu kien ħareġ biex inxtara l-appartament u li dwarhom kienet saret l-ipoteka. Wara li fisser il-ħsieb tiegħu u tal-imħarrka li jgħixu flimkien "b'ekonomija waħda" u jaqsmu ħajjithom flimkien, seħaq li hu kien b'saħħtu u ma kien jeħtieġ li jsiru miegħu l-ebda serviġi u kien hu li ekonomikament zamm lill-imħarrka u mhux bil-kontra. Ċaħad li l-imħarrka rikonvenjenti tassew daħlet f'infieq jew tat serviġi fis-somma qawwija li hija ssemmi fil-mandat kawtelatorju tagħha u jgħid li kien biss meta laqgħet in-notifika tal-atti tal-kawża mibdija minnu li ħolqot il-pretensjoni tal-kumpens għas-serviġi u biex ikollha raġuni toħroġ il-mandat imsemmi bi tpattija. Għalhekk jgħid li l-kontro-talba hija wkoll intempestiva u maħsuba biss biex iddejqu. Temm jgħid li kemm meta nxtara l-appartament, kif ukoll meta nxtaw l-affarijiet li kellhom jgħammruh u l-karozza li nxtat fuq isem l-imħarrka, dan kollu sar bil-fehma li jitgawdew minnhom flimkien sa mewthom, kif jixhed testment li l-istess imħarrka għamlet dakinhar li kienet iskritta l-ipoteka fuq l-appartament: jgħid li huma kellhom bejniethom, u sakemm ir-relazzjoni ma tgħarrqitx, "komunjoni familjari taċita";

Illi mill-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża jirrizulta li l-attur u l-imħarrka kienu ltaqgħu fl-1997 u sa minn Settembru tal-2001 għamlu xi żmien f'relazzjoni bejniethom¹⁰. L-attur huwa rtirat u kellu tifel minn żwieġ li kien ġie xolt, filwaqt li l-imħarrka kienet ilha mifruda minn żewġha sa mill-1992 u kellha żewġ subien mill-imsemmi żwieġ li baqgħu jgħixu magħha wara l-firda minn ma' żewġha¹¹. Għall-bidu, il-partijiet kienu jgħixu flimkien f'post mikri: l-attur jgħid li kien iħallas il-kera ta' mitt Lira maltin fix-xahar minn butu¹²;

Illi bis-saħħa ta' kuntratt pubbliku tal-21 ta' Frar tal-2002¹³, fl-atti tan-Nutar Bartolomeo Micallef, l-imħarrka xtrat mingħand il-kumpannija C&C Contractors Limited appartament internament markat bin-numru wieħed

¹⁰ Affidavit tal-attur 20.10.2004, f'pag. 26 tal-proċess

¹¹ Affidavit tagħha Dok "TMG", f'pag. 427 tal-proċess

¹² Affidavit tal-attur 20.10.2004, f'pag. 26 tal-proċess

¹³ Dok "A", f'pag. 6 sa 11 tal-proċess

(1), li jagħmel minn blokk ta' appartamenti u remissi indikat bħala "Blokk A", tal-binja bl-isem ta' "Bordeaux" fi Triq Katerina Vitale, fix-Xemxija, limiti ta' San Pawl il-Baħar, u dan bil-prezz ta' wieħed u għoxrin elf Lira Maltin (Lm 21,000)¹⁴ u bil-patti u l-kundizzjonijiet kollha hemm maqbula. L-imħarrka tisħaq li l-prezz kollu miftiehem ħallsitu hi minn butha flimkien ma' somma oħra ta' tlitt elef Lira Maltin (Lm 3,000) lill-kuntrattur biex itemm xi xogħlijiet fl-appartament¹⁵ u kif ukoll l-ispejjeż u d-drittijiet nutarili marbuta mal-pubblikazzjoni tal-kuntratt¹⁶;

Illi bis-saħħa ta' kuntratt pubbliku tat-23 ta' Frar, 2002¹⁷, fl-atti tal-istess Nutar Bartolomeo Micallef, l-imħarrka iddikjarat li hija debitrice tal-attur fis-somma ta' sbatax-il elf Lira Maltin (Lm 17,000)¹⁸ lilha mgħoddija minnu qabel dakinhar 'brevi manu' u li hija kellha troddlu mingħajr imgħax. B'garanzija għar-radd lura tal-imsemmija somma, l-imħarrka rabtet b'ipoteka speċjali l-appartament minnha miksub jumejn qabel;

Illi dakinhar ukoll, kemm l-attur¹⁹ u kif ukoll l-imħarrka²⁰, għamlu testment pubbliku kull wieħed għal rasu fl-atti tal-istess imsemmi Nutar Pubbliku²¹. F'dak magħmul mill-attur, huwa ħassar kull testment ieħor li hu sata' kien għamel qabel dakinhar, ħalla lill-imħarrka b'titolu ta' legat l-użufrutt u t-tgawdija ta' ħwejġu kollha, u iddikjara li jekk kemm-il darba huwa jmut qabilha, kien jaħfrilha s-somma ta' sbatax-il elf Lira Maltin li kellha tagħtih. Ħatar lil ibnu werriet universali tiegħu. Fit-testment magħmul mill-imħarrka, hija ħassret kull testment li hija setgħet kienet għamlet qabel dakinhar, ħalliet lill-attur b'legat l-użufrutt u t-tgawdija tal-appartament u l-proprjeta' tal-vettura tal-għamla *Ford Focus* reġistrata IZI – 555, u iddikjarat li kienet midjuna lejha fis-somma ta' sbatax-il elf Lira Maltin. Ħatret liż-żewġ uliedha werrieta universali tagħha;

Illi l-attur jgħid li tella' nefqa ta' ħdax-il elf mija u tmienja u ħamsin Lira Maltin (Lm 11,158)²² f'xogħlijiet u tagħmir tal-imsemmi appartament²³;

Illi fit-28 ta' Ġunju, 2002²⁴, l-attur xtara vettura tal-għamla *Renault Clio*, reġistrata EBH – 523, mingħand 'dealer' għall-prezz ta' sitt elef u ħames mitt Lira Maltin (Lm 6,500)²⁵, f'parti billi partatha ma' żewġ vetturi li kienu

¹⁴ Li jgħibu €48,916.84 fi flus tal-lum

¹⁵ Dok "MT-1", f'pag. 439 tal-proċess

¹⁶ Dok "TMG", f'pag. 429 – 430 tal-proċess

¹⁷ Dok "B", f'pag. 12 – 4 tal-proċess

¹⁸ Li jgħibu € 39,599.35 fi flus tal-lum

¹⁹ Dok "MT-2", f'pag. 440 – 1 tal-proċess

²⁰ Dok "E", f'pag. 17 – 9 tal-proċess

²¹ Xhieda tan-Nutar Bartolomeo Micallef 2.2.2007, f'pag. 409 tal-proċess

²² Li jgħibu € 25,991.15 fi flus tal-lum

²³ Dok "C", f'pag. 15 tal-proċess

²⁴ Dok "D", f'pag. 16 tal-proċess

²⁵ Li jgħibu € 15,140.93 fi flus tal-lum

reġistrati waħda f'ismu (tal-għamla *Volkswagen Golf* reġistrata GTI – 615) u l-oħra l-*Ford Focus* imsemmija fit-testament tal-imħarrka u li kienet reġistrata f'isimha). Billi ż-żewġ vetturi kienu ġew stmati Lm 8,500, l-attur ingħata lura elfejn Lira Maltin (Lm 2,000) fi flus kontanti. Il-karozza mixtrija kienet reġistrata fuq isem l-imħarrka²⁶. L-imħarrka tgħid²⁷ li l-karozza nxtrat għall-prezz ta' sitt elef u ħames mitt Lira maltin (Lm 6,500) filwaqt li ż-żewġ karozzi li tpartu magħha kienu stmati tmint elef u ħames mitt Lira Maltin (Lm 8,500) u d-'*dealer*' ħallas l-elfejn Lira Maltin (Lm 2,000) bħala bilanċ lill-attur li żamm dik is-somma għandu. Id-'*dealer*' ikkorroborra l-verżjoni tal-imħarrka²⁸, imma l-attur jisħaq li l-elfejn lira wżahom biex ħallas lill-mastrudaxxa għall-kċina l-ġdida u xi għamara oħra li saru fl-appartament²⁹. L-istess imħarrka taqbel ma' din il-ħaġa wkoll³⁰;

Illi f'Awwissu tal-2003, inqala' l-għawġ bejn il-partijiet u xi tliet xhur wara l-attur għarraf lill-imħarrka bil-ħsieb tiegħu li jtemm ir-relazzjoni wara li qal li kienet ħabtet għalih u kien hemm indħil minn niesha³¹. Ir-relazzjoni ta' bejniethom qraset u nqala' t-tilwim u inċidenti minħabba li l-attur kien ikun xurban³²;

Illi fil-21 ta' Mejju tal-2004, l-imħarrka ħallset lura lill-attur is-somma ta' sbatax-il elf Lira Maltin li hu kien ħareġ biex seta' jinxtara l-appartament. Biex għamlet hekk, kellha tissellef minn bank kummerċjali b'att nutarili³³. Wara li tħallas mill-istess bank li silef il-flus lill-imħarrka³⁴, l-attur telaq mill-appartament³⁵, wara li kien ħa l-għamara li kien ġab minn barra qabel ma hu u l-imħarrka daħlu joqogħdu flimkien fl-appartament³⁶;

Illi ftit tal-jiem wara f'dak ix-xahar stess³⁷, l-attur talab il-ħruġ ta' Mandat ta' Inibizzjoni kontra l-imħarrka. It-talba ntlaggħet b'degriet tal-1 ta' Lulju, 2004;

Illi fit-13 ta' Lulju, 2004, l-attur fetaħ din il-kawża;

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjoni ta' dritt li jitqanqlu mill-pretensjonijiet rispettivi tal-partijiet, jidher xieraq li l-Qorti tqis fuq kollox il-

²⁶ Ara d-Dokti "X" u "MT-3", f'paġġ. 72 u 442 – 3 tal-proċess

²⁷ Ara paġġ. 69 tal-proċess

²⁸ Xhieda ta' Josef Gauči 23.10.2006, f'paġġ. 343 – 4 tal-proċess

²⁹ Affidavit tiegħu Dok "DSS", f'paġġ. 349 tal-proċess

³⁰ Dok "TMG", f'paġġ. 432 tal-proċess

³¹ Affidavit tiegħu, *ibid*, f'paġġ. 26 tal-proċess

³² Xhieda ta' Patrick Mangion 4.12.2006 u Carmen Żammit u Charles Żammit 22.2.2007, f'paġġ. 396, 417 – 8 u 419 tal-proċess

³³ Dok "MT-4", f'paġġ. 446 sa 454 tal-proċess

³⁴ Dok "MT-4", f'paġġ. 444 – 5 tal-proċess

³⁵ Xhieda ta' Warwick Mangion 4.12.2006, f'paġġ. 402 tal-proċess

³⁶ Dok "TMG", f'paġġ. 436 tal-proċess

³⁷ Mandat Nru 952/04GV Dok f'paġġ. 50 – 76 tal-proċess

qafas fattwali u ġuridiku li kien isawwar ir-relazzjoni bejn il-partijiet sa ma ntemmet bil-għawġ u r-riperkussjonijiet legali ta' relazzjoni b'hal dik;

Illi minn qari tal-biċċa l-kbira mill-premessi tal-Att taċ-Ċitazzjoni joħroġ ċar li l-attur isejjes l-azzjoni tiegħu b'mod partikolari fuq dik li jsejnhilha "komunjoni familjari taċita". Uħud mit-talbiet jixbhu dawk li jsiru f'kawżi ta' firda personali bejn miżżewġin, meta tintalab il-likwidazzjoni tal-komunjoni tal-ġid bejniethom. Imma hawnhekk, ir-relazzjoni li kellhom bejniethom il-partijiet f'din il-kawża ma kenitx rabta taż-żwieġ, imma ta' konkubināt. B'żieda ma' dan, jidher ukoll li l-attur jibni l-azzjoni tiegħu fuq il-bażi tal-allegat arrikkiment indebitu min-naħa tal-imħarrka;

Illi f'dak li jirrigwarda l-aspetti legali li joħorġu minn relazzjoni ta' konvivenza *more uxorio*, irid jingħad li fil-biċċa l-kbira tal-każijiet il-partijiet jaslu biex joħolqu rabta b'hal dik fuq ix-xewqa li jafdaw lil xulxin f'relazzjoni li fiha jaqsmu ħajjithom flimkien b'dak li ġġib magħha. Il-karatteristika ewlenija x'aktarx tkun li, għalkemm il-partijiet jagħrfu li dik ir-relazzjoni ma tkunx formalizzata jew formalment magħrufa mil-liġi, tkun għalihom rejalta' ta' ħajja li jaħsbu li jmissha ttul għal żmien jekk mhux ukoll jixtiequ saħansitra li ma tintemm qatt. F'dawn iċ-ċirkostanzi, jidhru fis-seħħ arrangamenti, mibnija wkoll fuq fiduċja u aspettattiva, li jmissu l-ġid ta' kull waħda mill-partijiet u t-tħaddim ta' dak il-ġid għall-interessi u ħtiġijiet tal-partijiet li jidhru f'relazzjoni b'hal dik. Fil-każ li l-Qorti għandha quddiemha llum, dan kien sewwasew il-ħsieb mistqarr kemm mill-attur u kif ukoll mill-imħarrka. L-attur, li kien pensjonant, jgħid li kellu l-ħsieb li jirtira f'Malta u jqatta' l-aħħar snin ta' ħajtu għall-kwiet u, b'dan il-ħsieb, ġab f'Malta l-flus li kien ġemma' matul ħajtu u investihom fir-relazzjoni li kellu mal-imħarrka. Din, min-naħa tagħha, kienet għaddiet minn ċirkostanza ta' firda personali u għadha trabbi żewġ ulied li kienu għadhom taħt l-eta' u kienet taħdem b'impieg *full time* biex tmexxi 'l quddiem ħajjitha u ħajjithom;

Illi fid-duttrina huwa aċċettat li fir-relazzjonijiet ta' konvivenza *more uxorio* ma jeżistux obligazzjonijiet li xi waħda mill-partijiet tista' tobbliga lill-oħra li twettaq bil-liġi f'dak li jirrigwarda l-kontribuzzjonijiet għall-piżijiet ekonomiċi li ġġib magħha relazzjoni b'hal dik. U l-istess imbagħad jingħad dwar jekk xi waħda mill-partijiet f'relazzjoni b'hal dik, wara li tintemm dik ir-relazzjoni, tkunx tista' titlob ir-radd lura ta' dak li tkun tat lill-parti l-oħra matul l-istess relazzjoni. "*Resta da vedere a questo punto se sia ammissibile, tuttavia, per il convivente che abbia contribuito nel menage comune, richiedere la restituzione di quanto versato. La soluzione al quesito non puo' che essere negativa, almeno per cio' che concerne le spese correnti. ... Le attribuzioni tra conviventi more uxorio*

*sono state inquadrare anche nell'ambito delle liberalita' d'uso, cioe' delle liberalita' non aventi carattere di donazione, che si usano fare in conformita' agli usi o in occasione di servizi resi. . . . La giurisprudenza consolidata, comunque, ritiene irripetibili tali versamenti vicendevoli Pertanto, ormai, e' pacifico ed indiscusso che il convivente non possa pretendere alcunché dall'altro, per quanto conferito nel rapporto comune*³⁸;

Illi jidher li dak li jissemma hawn fuq jgħodd fejn il-kontribut tal-persuni konvivalenti jkunu bejn wieħed u ieħor indaqs. Fejn xi waħda mill-partijiet tkun għamlet nefqa jew tat kontribut mhux tas-soltu, ma jibqax aktar jitqies li dik in-nefqa jew dak il-kontribut ikun sar minħabba r-rabta sentimentali bejn l-istess partijiet jew minħabba l-affett reciproku. F'dak il-każ, għalkemm il-liġi tagħna sal-lum ma tagħti l-ebda rimedju partikolari eżegwibbli minn parti kontra l-parti l-oħra, ma tagħlaqx il-bieb lil dik il-parti li titlob mingħand il-parti l-oħra lura l-ħlas li tkun wettqet jew il-kontribut li tkun tat. Dan jista' jsir b'azzjoni residwali bħalma hija l-azzjoni tal-arrikkiment indebitu, kif jidher li għamel l-attur f'dan il-każ;

Illi minħabba n-natura tal-baži legali ta' kull waħda mill-azzjonijiet tal-partijiet (jigifieri dik ewlenija tal-attur u dik rikonvenzjonali tal-imħarrka), ma jidhirx li huwa meħtieġ li l-Qorti tintilef biex tqis x'wassal għat-tmiem tar-relazzjoni ta' bejniethom, u lanqas jekk kienx jaħti xi ħadd minnhom għal dan. Fil-fehma tal-Qorti, dan ikun sħarriġ bla ebda siwi u rilevanza għall-konsiderazzjonijiet li tassew imisshom isiru;

Illi għar-rigward ta' **l-azzjoni mibdija mill-attur** u t-talbiet marbutin magħha, irid jingħad li din hija l-azzjoni sussidjarja magħrufa bħala *l-actio de in rem verso*, li hija azzjoni mogħtija lil persuna f'dawk il-każijiet fejn ma tistax titressaq azzjoni *ex contractu*³⁹. Din l-azzjoni hija msejħa sussidjarja għaliex ma tistax tinbeda jekk mhux wara li l-attur ikun fittex għalxejn mod ieħor lil min stagħna bi ħsara tiegħu⁴⁰ jew jekk ma jintweriex li ma kien hemm l-ebda azzjoni li setgħet issir⁴¹. Tista' titressaq ukoll fejn jintwera li jkun għalxejn li l-attur l-ewwel jipprova jmexxi kontra d-debitur tiegħu f'każ, per eżempju, li dan ikun falla jew telaq għal kollox mill-ġurisdizzjoni⁴²;

³⁸ D. Riccio *La Famiglia di Fatto* (2007), paġġ. 381 – 3

³⁹ P.A. 14.12.1966 fil-kawża fl-ismijiet *Grima vs Fava et* (Kollez. Vol: L.ii.487)

⁴⁰ P.A. 4.3.1955 fil-kawża fl-ismijiet *Seychell vs Farrugia* (Kollez. Vol: XXXIX.ii.593)

⁴¹ P.A. 10.12.1955 fil-kawża fl-ismijiet *Zammit vs Farrugia et* (Kollez. Vol: XXXIX.ii.787)

⁴² P.A. GV 26.4.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Blye Engineering Co. Ltd. vs Stanley Sullivan et*

Illi l-azzjoni hija wkoll, u minħabba dak li għadu kemm ingħad, waħda ekwitativa⁴³. Kemm hu hekk, il-prinċipju li jmessi din l-għamla ta' azzjoni huwa dak li mhuwiex xieraq li persuna titħalla tistgħana bi ħsara ta' ħaddieħor (*nemini licet locupletari cum aliena iactura*)⁴⁴. Għalhekk, il-limiti tal-azzjoni huma l-qies tal-vantaġġ li t-terza persuna tkun kisbet minħabba l-ispejjeż minfuqa mill-parti attriċi, u għandha l-mira li terġa' trodd l-ekwilibriju bejn il-patrimonju ta' min ikun stagħna u dak tal-parti li tkun għamlet jew nefqet spejjeż biex dan ikun seħħ⁴⁵. Billi din l-azzjoni għandha l-għerq tagħha fl-istitut tal-kważi-kuntratt, irid jintwera li l-fatt huwa wieħed leċitu u volontarju u li minnu titnissel obligazzjoni⁴⁶, u li l-fatt ma jkunx seħħ kontra l-projbizzjoni espressa tal-parti interessata⁴⁷;

Illi ingħad ukoll⁴⁸ li l-elementi li jsejsu l-azzjoni huma (a) li persuna kisbet jew qiegħda tikseb vantaġġ jew utilita'⁴⁹ minħabba li xi ġid ta' ħaddieħor għadda għandha jew minħabba li xogħlijiet jew servizzi twettqu fi ħwejjigħa bla ma sar il-ħlas għalihom jew b'mod li ġew iffrankati spejjeż lill-parti li b'hekk tkun stagħniet⁵⁰; (b) it-tnaqqis mill-ġid tal-parti l-oħra b'titolu lukrattiv; (ċ) ir-rabta bejn it-tnaqqis tal-ġid tal-parti l-waħda u ż-żieda jew benefiċċju tal-parti l-oħra; (d) in-nuqqas ta' raġuni li tiġġustifika l-arrikkiment ta' parti u l-“ftaqir” tal-parti l-oħra u (e) li min laqa' għandu l-ħaġa jew is-servizz stagħna b'dik il-ħaġa jew b'dak is-servizz⁵¹;

Illi fil-każ tal-attur, dan jippretendi żewġ għamliet ta' ħlas mingħand l-imħarrka. Fl-ewwel lok, jippretendi li troddlu lura l-flus li ħareġ biex l-appartament mixtri fuq isimha jitlesta minn dak li kien għad fadallu jsir fih. Jitlob ukoll li tħallsu lura l-flus li ħareġ biex inxtrat il-karozza li kienet reġistrata fuq isimha. Matul is-smiġħ tal-kawża, l-attur semma wkoll ir-radd lura ta' ċurkett (“*eternity ring*”)⁵² li jgħid li ta lill-imħarrka matul ir-relazzjoni ta' bejniethom, u kif ukoll pretensjonijiet dwar nefqiet li daħal għalihom biex ġarr ħwejġu mill-appartament u kif ukoll għall-kera li daħal għaliha biex sab post ieħor fejn mar jgħix⁵³. Madankollu, dawn il-pretensjonijiet la joħorġu mill-qafas ta' dak li jissemma fil-premessi tal-Att taċ-Ċitazzjoni u lanqas mit-talbiet⁵⁴. F'kull każ, fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet li saru aktar qabel, ma jidhirx li dawn il-pretensjonijiet

⁴³ Dig. “*De Jure Dotium*”, fr.6 “*Quia bono et aequo conveniat aut lucrari aliquem cum damno alterius, aut damnum sentire per alterius lucrum*”

⁴⁴ Kumm. 15.9.1989 fil-kawża fl-ismijiet *Mattocks et vs McKeon* (Kollez. Vol: LXXIII.iv.1018)

⁴⁵ Pescatore – Ruperto *Codice Civile Annotato* (7^a Ediz. 1978) §2041, pag. 2008

⁴⁶ Art. 1012 tal-Kap 16

⁴⁷ Art. 1019 tal-Kap 16

⁴⁸ Ara, per eżempju, Torrente *Manuale di Diritto Privato* (9^a Edit., 1975) §387, pag. 634

⁴⁹ App. Kumm. 5.4.1957 fil-kawża fl-ismijiet *Calleja vs Zammit Tabona* (Kollez. Vol: XLI.i.631)

⁵⁰ Amos & Walton's *Introduction to French Law* (3rd Edit.), pag. 197

⁵¹ P.A. 30.11.1955 fil-kawża fl-ismijiet *Parnis vs Vella noe* (Kollez Vol: XXXIX.ii.764)

⁵² Affidavit tiegħu 20.10.2004, f'pag. 27 tal-proċess

⁵³ Affidavit tiegħu 3.11.2006, Dok “DSS” f'pag. 348 tal-proċess

⁵⁴ Ara d-Dok “C”, f'pag. 15 tal-proċess

huma legalment mistħoqqa. Il-Qorti sejra tqis biss il-pretensjonijiet l-oħrajn li huwa jsemmi speċifikatament fl-att promotur tal-azzjoni tiegħu;

Illi l-attur jgħid li meta qatagħha li jiġi jgħix f'Malta, huwa ġab f'Malta l-fondi bankarji kollha li huwa kellu fir-Renju Unit. Huwa jgħid li dawn kienu jammontaw għal b'kemm jiswew erbgħin elf Lira maltin (Lm 40,000)⁵⁵. Fil-kawża tal-lum, qiegħed jippretendi sbatax-il elf sitt mija u tmienja u ħamsin Lira Maltin (Lm 17,658). Jaqbel li l-għamara li huwa kien ġab mir-Renju Unit u li biha għammar l-appartament kien ħadhom minn hemm qabel ma huwa ħareġ minnu (tant li wieħed minn ulied l-imħarrka – Warwick Manġion – kellu jixtri sodda għax kellu jorqod fuq mitraħ fl-art⁵⁶). Mill-provi li jinsabu fl-atti tal-kawża, joħroġ li f'Jannar tal-2002, minn kont bankarju tal-attur inħarġu erbatax-il elf u ħamsa u sittin Lira Sterlina (Stg 14,065.20) għal ġo kont kurrenti f'isem l-imħarrka⁵⁷ u bejn it-28 ta' Frar u d-9 ta' April tal-istess sena nħarġu ħamest elef tliet mija u tnejn u ħamsin Lira Sterlina u sitta u ħamsin pence (Stg 5,352.56) għal ġo kont bankarju ieħor tagħha⁵⁸. Minbarra dan, fil-25 ta' Jannar, 2002, l-attur kien ittrasferixxa disat elef Lira maltin (Lm 9,000) minn kont tiegħu għal ġol-kont kurrenti f'isem l-imħarrka⁵⁹;

Illi hemm qbil bejn il-partijiet li minn dawn is-somom kollha li l-attur għadda lill-imħarrka, sbatax-il elf Lira Maltin (Lm 17,000) minnhom intużaw biex tħallas parti mill-prezz tax-xiri tal-appartament. Dawn il-flus kienu ntraddu lura lill-attur mill-imħarrka wara li ntemmet ir-relazzjoni tagħhom u l-attur ma għadx fadallu pretensjonijiet dwarhom. Jifdal li wieħed jara x'ġara mis-somom bilanċjali li għaddew fil-kontijiet tal-imħarrka minn kontijiet bankarji tal-attur;

Illi meta wieħed jifli l-prospett imressaq mill-attur mal-Att taċ-Ċitazzjoni, isib li l-pretensjoni tiegħu ta' sbatax-il elf sitt mija u tmienja u ħamsin Lira Maltin (Lm 17,658) hija maqsuma hekk: sebat elef sitt mija u tmienja u erbgħin Lira Maltin (Lm 7,648) f'nefġiet għal xogħlijiet li saru fl-appartament u għamara u tagħmir ieħor; elf seba' mija u sittin Lira (Lm 1,760) f'taxxi u drittijiet tan-nutar; elf u ħames mitt Lira Maltin (Lm 1,500) f'nefġiet oħra (bħal uċuħ tal-irħam); mitt Lira (Lm 100) telefonu ċellulari; mija u ħamsin Lira Maltin (Lm 150) valur ta' *alloy wheels*; u sitt elef u ħames mitt Lira Maltin (Lm 6,500) valur tal-karozza registrata EBH – 523;

⁵⁵ Fis-sewwa huwa fetaħ kont *Savings* mal-fergħa ta' HSBC fi Triq il-Merkanti, Valletta, f'Settembru tal-2001 bis-somma ta' Stg 61,960.27, liema kont ingħalaq f'Jannar tal-2002 wara li l-fond kollha ngibdu minnu f'it f'it Dok AG12, f'paġġ. 310 – 1 tal-proċess

⁵⁶ Xhieda tiegħu 4.12.2006, f'paġġ. 402 tal-proċess

⁵⁷ Dok "AG14", f'paġġ. 325 tal-proċess

⁵⁸ *Ibid.* f'paġġ. 326 tal-proċess

⁵⁹ Dok "AG", f'paġġ. 170 tal-proċess

Illi ma għandux ikun hemm dubju li jekk kemm-il darba huwa minnu li l-attur ħareġ spejjeż biex saru xogħlijiet ħalli jitlesta l-appartament, dawn ma jistgħux jitqiesu bħala nfiq għall-ħajja ta' kuljum u kontribut 'ordinarju' tiegħu fir-relazzjoni li kellu mal-imħarrka, kif issemma aktar qabel fil-konsiderazzjonijiet li din il-Qorti għamlet aktar qabel. Nefqa straordinarja bħal din (l-aktar waħda li ssir biex ittejjeb il-ġid tal-parti l-oħra fir-relazzjoni) hija waħda li l-azzjoni kontra l-arrikkiment indebitu mibdija mill-attur tagħtih il-jedd li jitlob lura mingħand l-imħarrka;

Illi l-imħarrka tgħid li dawk in-nefquet ma sarux minn but l-attur waħdu, għall-anqas fil-biċċa l-kbira minnhom, u għalhekk l-attur ma għandux jedd li jieħu s-somma kollha li huwa jippretendi. Hemm xhieda li turi li l-imħarrka nnifisha stqarret ma' terzi li l-attur kien ħareġ flejjes biex intemmu x-xogħlijiet fl-appartament⁶⁰. Hemm qbil ukoll bejn il-partijiet li l-elfejn Lira (Lm 2,000) li ngħataw lill-attur mid-*dealer* meta sar ix-xiri tal-karozza *Renault Clio* fuq isem l-imħarrka bi tpartit maż-żewġ vetturi li l-partijiet kellhom qabel, intużaw biex tħallset il-kċina l-ġdida li saret fl-appartament u li din baqgħet fl-appartament meta l-attur ħareġ minnu u għall-benefiċċju waħdieni ta' min żamm l-istess appartament;

Illi l-imħarrka tgħid li sa minn qabel ma ltaqgħet mal-attur u bdiet toħroġ miegħu, hija kellha flus u mezzi tagħha wkoll⁶¹. Fl-ewwel lok, hija kienet ħadet sehemha mill-ġid tal-komunjoni meta hija u żewġha nfirdu u qasmu ħwejjigħom (fosthom somma ta' madwar għoxrin elf Lira Maltin mill-bejgħ tad-dar taż-żwieġ). Tgħid li parti mis-somma li daħħlet mill-bejgħ tad-dar taż-żwieġ kienet użatha biex tħallset sehemha mill-appartament li ntuża biex hi u l-attur joqogħdu fih. Minbarra dan, fit-tieni lok, hija kienet taħdem f'impieg *full-time* u wkoll *part-time* li minnu kien seħħilha tgħajjex lilha nnifisha u liż-żewġ uliedha. Matul iż-żmien li hi u l-attur kienu jgħixu flimkien, kienet baqgħet fl-impieg u filwaqt li kien hu li ma kienx baqa' jaħdem aktar minħabba li kien irtira. Fit-tielet lok, meta kien sar l-att tal-konvenju għax-xiri tal-appartament, kienet hi li mill-fondi tagħha ħarġet is-somma ta' ħames mitt Lira (Lm 500) bħala depożitu akkont tal-prezz flimkien ma' tlitt elef Lira Maltin (Lm 3,000)⁶² oħrajn bħala depożitu għax-xogħlijiet li l-bejjiiegħ-kuntrattur kien għad fadallu jagħmel fl-istess apartment biex jispiċċah, u dan minħabba li l-attur kien għadu ma gābx il-fondi tiegħu f'Malta. Fir-raba' lok, l-imħarrka tishaq ukoll li kienet hi li tħallset l-ispejjeż marbuta mal-pubblikazzjoni tal-kuntratt. Fil-ħames lok, hija tishaq li, minn fost il-bosta partiti tal-prospett imressaq mill-attur mal-Att taċ-Ċitazzjoni bħala nefqiet li jrid kumpens

⁶⁰ Xhieda ta' Michael Farrugia 20.6.2006, f'pagġ. 160 – 1 tal-proċess

⁶¹ Affidavit tagħha Dok "TMG" f'pagġ. 427 – 8 tal-proċess

⁶² Dok "MT-1", f'pagġ. 439 tal-proċess

dwarhom, hemm bosta f'wejjeġ li kienet hi li f'hallsithom minn butha u mhux l-attur. Biex isseddaq dan l-argument, ressqet ukoll provi dokumentali li juru tali f'lasijiet⁶³;

Illi l-Qorti fliet sewwa l-argumenti mressqin mill-partijiet u l-provi dokumentali mressqin minnhom. Minn dan l-eżami joħroġ li filwaqt li l-attur tabilhaqq għadda f'kontijiet bankarji partikolari tal-imħarrka s-somom ta' flus li ssemew qabel, f'areġ ukoll li l-imħarrka f'hallset minn fondi bankarji oħrajn somom konsistenti minn kont bankarju (001) li fih l-ebda fondi provenjenti mill-attur ma kienu ddaħħlu. Min-naħa l-oħra, fil-kont bankarju intestat f'isem l-imħarrka (050) li fih l-attur għadda s-somom li ġab minn barra, l-imħarrka ġibdet flus kontanti f'ammont konsistenti li ma wrietx li wżathom għall-filas tax-xogħlijiet li kien għad fadal x'isiru fl-appartament. Fid-dawl ta' dawn ir-riżultanzi li l-partijiet ma f'assewx li kellhom jicċaraw aħjar biex il-Qorti tkun f'qagħda li tevalwa bl-aħjar mod, il-Qorti jkollha timxi mar-regola li *"per cio' che concerne il rapporto tra i conviventi, va detto che il danaro depositato si presuppone di proprietà di entrambi i parti uguali, salvo prova contraria. .. si presumono comuni tutti i versamenti risultanti sul conto, indipendentemente dal fatto che siano stati materialmente effettuati da uno solo dei cointestati"*⁶⁴;

Illi għaldaqstant il-Qorti qiegħda tqis li minħabba li n-nefġiet saru fuq xogħlijiet li saru jew dwar tagħmir li baqa' fil-post jew jagħmel parti minnu, ma tistax taqbel mat-**tieni eċċezzjoni** tal-imħarrka li t-talba attriċi għar-rifużjoni tal-ispejjeż ma messhiex saret, imma messu talab li jieħu lura l-ħaġa li għaliha kien f'hallas. Għall-kuntrarju, marbut **mal-ewwel u mat-tieni talbiet attriċi** joħroġ ċar li l-Qorti għandha tillikwida n-nefġiet magħmula mill-attur u sas-sehem maħruġ minnu għaliex dan huwa element ewlieni fl-azzjoni mnedija minnu dwar arrikkiment indebitu min-naħa tal-imħarrka;

Illi fil-proċess tal-likwidazzjoni mitluba mill-attur, il-Qorti mhijiex sejra tqis iż-żewġ partiti marbuta ma' dak li jallega li l-imħarrka żammet għandha (għaliex dawn seta' f'hadhom bla xkiel ta' xejn b'ħalma ġarr miegħu bosta f'wejjeġ wisq itqal u akbar minnhom, u wkoll għaliex ma ntweriex li dawn inxtraw bi flusu). Għalissa mhix sejra tqis ukoll il-likwidazzjoni tal-prezz pretiż tal-karozza, li sejra tagħmel konsiderazzjonijiet dwaru minnufih wara dan;

⁶³ Dok "MT-5", f'paġġ. 456 sa 486 tal-proċess

⁶⁴ D Riccio *op cit* paġ. 500

Illi, bit-tħaddim tal-konsiderazzjonijiet li saru u fid-dawl tal-provi mressqa, il-Qorti ssib li l-attur tabilħaqq ħareġ minn butu nefqiet li saru dwar xogħlijiet magħmula fl-appartament intestat f'isem l-imħarrka u għax-xiri ta' tagħmir li baqa' fl-istess appartament u dan għall-finijiet tal-ewwel talba attriċi. Għall-finijiet tat-tieni talba attriċi, tillikwida s-sehem min-nefqiet imsemmija li l-attur jistħoqqlu jingħata lura mill-imħarrka fis-somma ta' tnax-il elf seba' mija u ħames euro (€ 12,705);

Illi l-kwestjoni tat-talba għar-rifużjoni tal-prezz tal-karozza tal-għamla *Renault Clio*, il-Qorti jeħtigilha tistħarreg il-każ fuq livell ta' kredibilita' tal-provi u tar-regoli tad-dritt. L-attur jippretendi li huwa għandu jirċievi lura l-prezz sħiħ stmat tal-imsemmija vettura. Dik il-vettura kienet stmata għall-valur ta' sitt elef u ħames mitt Lira Maltin (Lm 6,500) meta nixtrat bi tpartit maż żewġ vetturi li l-partijiet kellhom qabel dakinhar. Ma jidhirx li huwa kontestat li l-vettura tal-għamla *Volkswagen Golf* reġistrata GTI – 615 kienet tal-attur. Il-vettura tal-għamla *Ford Focus* reġistrata IZI – 555 inixtrat matul iż-żmien li l-partijiet kienu fir-relazzjoni. Dawn iż-żewġ vetturi ngħataw stima ta' tmint elef u ħames mitt Lira Maltin (Lm 8,500) mid-*'dealer'* meta l-partijiet partuhom mal-*Clio*. Mill-provi ma ntwerix kemm kienet stmata kull waħda miż-żewġ vetturi li tpartu, għaliex ingħatat valutazzjoni waħda. Min-naħa l-oħra, l-attur uża l-elfejn Lira valur żejjed biex ħallas tagħmir tal-kċina tal-appartament. Il-kwestjoni tqum għaliex għalkemm hemm qbil li l-*Ford Focus* inixtrat ukoll bi flus tal-attur, l-imħarrka tgħid li din kien xtrahielha u tahlilha b'donazzjoni f'għeluq sninha⁶⁵, filwaqt li l-attur jiċċad dan. L-imħarrka ressqet żewġ xhud (ħbieb tal-partijiet) li xehdu li semgħu lill-attur jiftaħar li l-karozza kien tahlilha b'rigal⁶⁶;

Illi prova interessanti turi li fit-testament li hija għamlet fi Frar tal-2002⁶⁷, hija ħalliet l-imsemmija vettura b'legat favur l-attur f'każ li tiġi nieqsa qablu. Dan sar fl-istess klawsola li fiha ħallietlu l-użufrutt tal-appartament u kulma kien jinsab fih u kif ukoll fejn iddikjarat li hija kienet midjuna lejha fis-somma ta' sbatax-il elf Lira Maltin (Lm 17,000) li huwa kien ħareġ minn butu bħala parti mill-prezz tax-xiri tal-appartament. Għall-Qorti, din il-klawsola testamentarja tixhed li l-vettura *Ford Focus* ma ngħatax lill-imħarrka b'liberalita' imma kienet tagħmel mill-infieq li l-attur wettaq minn fondi tiegħu meta ġie biex jibda r-relazzjoni tiegħu mal-imħarrka u kienet magħduda mad-*"djun"* li l-imħarrka kellha lejha. Il-fatt li l-imsemmija vettura tpartet mal-vettura *Renault Clio* qabel ma ntemmet ir-relazzjoni, fil-fehma tal-Qorti, ma jnaqqas xejn mill-fatt li l-provenjenza

⁶⁵ §16 tad-Dok "TMG", f'pag. 432 tal-proċess

⁶⁶ Xhieda ta' Carmen u Charles Zammit 22.2.2007, f'pag. 416 u 420 tal-proċess

⁶⁷ Dok "E", f'pag. 18 tal-proċess

tal-fondi ta' dik il-vettura kienet toriġina mill-attur u tirrappreżenta nefqa li taqa' fil-qafas tal-ewwel żewġ talbiet attriċi;

Illi għalhekk il-Qorti ssib li l-pretensjoni tal-attur dwar il-ħlas lura tal-prezz tal-vettura hija mistħoqqa u sejra tilqagħha. L-imħarrka żammet għandha l-imsemmija vettura u baqgħet tingqeda biha u terfa' wkoll l-ispejjeż involuti biex iżzommha f'kundizzjoni u biex tħaddimha. Il-Qorti qiegħda tqis ukoll li l-istess imħarrka tista' f'kull waqt tbiġh dik il-vettura (ladarba tinsab reġistrata f'isimha) u żzomm għaliha kulma ddaħħal mill-bejgħ tagħha. Il-Qorti qiegħda tillikwida s-somma dovuta mill-attur fis-somma ta' ħmistax-il elf mija u wieħed u erbgħin euro (€ 15,141) u ma qiegħda tagħmel l-ebda tnaqqis minħabba deprezzament jew fatturi oħra marbutin mal-użu li sar minnha maż-żmien;

Illi, għaldaqstant, għall-finijiet tal-ewwel u t-tieni talbiet attriċi, l-Qorti ssib li dawn huma mistħoqqa u qiegħda tillikwida s-somma li l-imħarrka jmissha tħallas lill-attur fl-ammont ta' sebgħa u għoxrin elf tmien mija u sitta u erbgħin euro (€ 27,846);

Illi l-Qorti sejra issa tgħaddi biex tqis is-siwi **tal-azzjoni rikonvenzjonali mibdija mill-imħarrka** li tinbena fuq żewġ kawżali. L-ewwel kawżali hija dik tas-serviġi, u t-tieni waħda hija dik tat-tpaċija mas-somom pretiżi mill-attur fit-talba ewlenija. Il-Qorti tibda biex tqis li t-tieni minn fost dawn iż-żewġ kawżali diġa' stħarrgħom u waslet għal-likwidazzjoni relattiva;

Illi dwar il-kawżali tas-serviġi jibda biex jingħad li l-baži ta' azzjoni għal servizzi mogħtija minn persuna favur persuna oħra triegħi fuq żewġ sisien: jiġifieri, fuq il-kważi kuntratt u fuq il-preżunzjoni li min jagħti servizz lil ħaddieħor jagħmel hekk bil-fehma li jitħallas ta' dak li jagħmel⁶⁸. Minbarra dan, ilu żmien twil aċċettat li l-ħlas ta' serviġi jista' jkun dovut mhux biss *jure actionis*, jiġifieri meta huwa miftiehem, imma wkoll *officio judicis*, jiġifieri meta miċ-ċirkostanzi jkun jidher sewwa li min ta dak is-servizz ried li jitħallas tiegħu⁶⁹ jew kien imwiegħed ħlas għalih. Biex wieħed jasal biex jara jekk persuna kellhiex il-fehma jew l-istennija li titħallas, għandu jitqies il-waqt meta ngħataw tali servizzi, għaliex iċ-ċirkostanzi li jseħħu wara ma jservux biex joħolqu b'lura dritt ta' fehma li ma kinitx l-intenzjoni tal-partijiet li joħolqu⁷⁰;

Illi fil-każ preżenti, l-imħarrka tgħid li tali serviġi kienu jikkonsistu fl-għoti ta' ħidma u nfieq li kienet tagħmel għall-benefiċċju tal-attur matul iż-

⁶⁸ Ara, per eżempju, P.A. CS 11.7.1984 fil-kawża fl-ismijiet *Anthony Cassar vs Lawrence Seychell* (Mhix pubblikata)

⁶⁹ P.A. 3.10.1935 fil-kawża fl-ismijiet *Mifsud vs Briffa noe* (Kollez. Vol: XXIX.ii.664)

⁷⁰ P.A. 6.10.1954 fil-kawża fl-ismijiet *Deidun vs Poggi et* (Kollez. Vol: XXXVIII.ii.568)

żmien li damu jgħixu flimkien. Tgħid li l-attur qajla kien jinqala' minn fuq is-sufan jew ixammar il-kmiem biex jagħtiha daqqa t'id fix-xogħol tad-dar, minkejja li kien irtirat u mhux marbut bix-xogħol bħalma kienet hi. L-attur jgħid li kien jinqala' għat-tisjir u xi faċendi ħfief kien jagħmilhom ukoll u jmidd idejha għal li jkun hemm bżonn;

Illi, minkejja dan kollu, u meta wieħed jifli sewwa l-provi li jirriżultaw u l-applikazzjoni ta' dawk il-provi għall-prinċipji legali marbuta mal-azzjoni tas-serviġi, wieħed jintebah li l-azzjoni rikonvenzjonali ma tistax tirnexxi. Fil-fehma tal-Qorti, dan jiġri l-iżjed għaliex l-imħarrka nnifisha stqarret⁷¹ li ressqet il-pretensjonijiet tagħha kontra l-attur wara li hu kien fetħilha l-kawża u minħabba f'hekk. Dan jixhed li, fil-waqt li kienu qegħdin jingħataw l-allegati serviġi u sa ma ntemmet ir-relazzjoni bejnha u l-attur, l-imħarrka ma kellhiex il-fehma li dak li qiegħda jew setgħet kienet qiegħda tagħmel mal-attur riedet titħallas tiegħu. F'dan il-każ, għalhekk, jonqos wieħed mill-elementi essenzjali li huwa meħtieġ biex l-azzjoni rikonvenzjonali tal-imħarrka setgħet tirnexxi, jiġifieri dak tal-intenzjoni li s-serviġi kienu qegħdin jingħataw bil-ħsieb tal-kumpens;

Illi dan kollu jingħad lil hinn mill-prinċipji li ssemmev aktar qabel f'din is-sentenza li, fejn jidhru r-rabtiet bejn persuni li jgħixu flimkien *more uxorio*, il-preżunzjoni tkun li s-sehem u l-isforz li kull waħda mill-partijiet tagħti għall-ħtiġijiet ta' kuljum tal-partijiet (u tad-dipendenti oħrajn tagħhom, kemm jekk minn relazzjonijiet li kellhom qabel u kif ukoll mill-istess relazzjoni konkubinali) jingħataw b'sentiment ta' affett u mhux bil-ħsieb li wieħed ikun kumpensat mill-parti l-oħra talli jkun tahom;

Illi għalhekk, il-Qorti tasal għall-fehma li l-azzjoni rikonvenzjonali ma tistax tintlaqa' għaliex jonqos fiha l-prova meħtieġa ta' element ewlieni li jikkostitwiha. Il-Qorti taqbel mas-sottomissjoni magħmula mill-għaref difensur tal-attur li l-azzjoni rikonvenzjonali kienet rejazzjoni proċedurali maħsuba biex tipprova xxejjen l-effetti tal-azzjoni ewlenija u biex tagħti lill-imħarrka raġuni għalfejn titlob il-ħruġ ta' Mandat kawtelatorju kontra l-attur rikonvenut;

Illi bl-istess mod u għar-raġunijiet li għadhom kemm issemmev, il-Qorti ma tistax tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-imħarrka rikonvenjenti safejn din tgħid li l-għotjiet li l-attur seta' għaddhilha matul iż-żmien li kienu f'relazzjoni ma' xulxin kienu jkkostitwixxu donazzjonijiet kif maħsuba fl-artikoli 1738 u 1739 tal-Kodiċi Ċivili;

⁷¹ Kontro-eżami tagħha 23.1.2008, f'pag. 563 tal-proċess

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' l-ewwel talba attriċi billi ssib li xogħlijiet li saru fl-appartament numru wieħed (1) fil-korp ta' bini li jgħib l-isem ta' "*Bordeaux Apartments*" (Blokka A) fi Triq Katerina Vitale, fix-Xemxija, limiti ta' San Pawl il-Baħar, u kif ukoll ix-xiri tal-vettura tal-għamla *Renault Clio* registrata EBH – 523 u li jinsabu fil-pussess waħdieni tal-imħarrka saru bi flejjes u b'nefqa magħmula mill-attur b'fondi tiegħu u li tagħhom l-imħarrka għandha tagħtih kumpens;

Tilqa' t-tieni talba attriċi u tillikwida l-ammont ta' kumpens li l-imħarrka trid tgħaddi lill-attur fis-somma ta' sebgħa u għoxrin elf tmien mija u sitta u erbgħin euro (€ 27,846), bl-imgħax legali fuq l-imsemmija somma b'señħ millum sal-jum tal-ħlas effettiv;

Tastjeni milli tqis aktar it-tielet u r-raba' talbiet attriċi minħabba l-likwidazzjoni li saret għall-finijiet tat-tieni talba;

Tiċħad it-talbiet rikonvenzjonali bħala mhux mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt; u

Tordna li l-imħarrka tħallas l-ispejjeż tal-kawża.

Moqrija

**Onor. Joseph R. Micallef LL.D.,
Imħallef**

5 ta' Ottubru, 2015

**Carmen Scicluna
Deputat Registratur**

5 ta' Ottubru, 2015